OPVSculũ hoc de felicitate luculentũ ipressionia Platonis de Benedictis Bononiæ incude egregiis his caracteribus excussum Anno salutis Millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto Calendis aprilibus lector amplectere et foue si felix esse cupis.

REGISTRVM.

Primo folio continetur Epistola Deinde a.b.c.d. omnes sunt quaterniones.

Caroli Verardi Cæsenatis Pontificii Cubicularii in Fernandum seruatũ ad. R. P. Petrũ Mendozam Archiepiscopum Toletanũ Hispaniarũ Primatem: ac. S. R. E. Cardinalem Præfatio.

Cum accepissem Præsul optime Fernãdum inuictissimũ Hispaniarum Regem: dum Barcinone cõuentus ageret: ac iura populis daret: a uesano nescio quo ferro petitum uitæ discrimen adiisse: tam atroci nuntio percussus: cœpi nõ sine admiratione mecum ipse cogitare: quo nam modo: diuina ꝓuidentia cuncta gubernãte: fieri potuisset: ut uir tãtæ uirtutis ac ꝓbitatis ĩ tã dirũ luctuosumq; casum incideret. Ac me multa cũ aĩo meo agitãtẽ rõ ipsa in hãc potissimũ sñiam duxit: ut existimarẽ humani generis hostes: deo pmittẽte: nefariũ illud facius esse molitos. Legerã nãq; sæpe ĩ sacris lr̃is dæmonũ inuidiã potius in uiros ꝓbos: q̃ facinorosos sæuire: suasq; nocẽdi artes exercere consueuisse. Quippe ꝙ hos iã ꝑ suis satellitibus ac ministris habeat: illos uero sui (ut ita dixerim) tartarei regni acerrios ĩfestissimosq; hostes expiatꝫ. Ita q; cũ Fernãdus nihil ageret: nihil moliretꝫ: nihil postremo dies noctesq; cogitaret: nisi quæ ad ueræ fidei ãplificatiõem & sũmi dei cultũ ꝑtineretꝫ:

Pl. Carolo Verardo vide Vossius Pag. 617 de Historicis Latinis

mihi nō mō uero simillimū: sed & certissimū ui
sum est: dæmonū cōsilio & instigatōe factū esse:
ut uesanus ille Regem ferro necare conatus sit.
Quippe cum mēs eius nullis artibus aut dolis:
nō illecebris uoluptatum: nō terrore: nō minis:
nō deniq; ullis laboribus aut capitis periculis a
recto cursu ac sancto instituto deflecti posset: ea
una diabolicæ fraudi ad sua regna tuenda resta
bat uia: ut scilicet de medio tolleretur: & sua ne-
ce alios Principes: qui fortasse eius uestigia īpo-
sterum essent imitaturi: deterreret. Diuina uero
prouidentia iccirco id fuisse ꝑmissum existima-
ri debet: ut Regis uirtus enitesceret: & inter ad-
uersa illustrior fieret. Siqdem ut a sacris doctori
bus traditū est: Virtus in infirmitate perficitur:
sine hoste marcescit. Et prospera etiam sapientū
aīos nōnunq̄ transuersos agunt a recto: aduersa
uiros explorant: atq; ad usum uirtutis exercent.
Et propterea solitus est eleganter dicere Deme-
trius philosophus: Nihil sibi infœlicius uideri
eo: cui nihil unq̄ euenisset aduersi. Non tamen
dæmonū impietas ad necem usq; sæuire ꝑmissa
est. Eoꝝ enim potestatem constat dei uoluntate
quodāmō ligatā esse: neq; illis licere ꝓ animi li-
bidine in bonos uiros suas nocendi artes exerce
re: sed eatenus duntaxat: quatenus eoꝝ crudeli-

tas & insidiæ sint ad exercitia & corroboramen-
ta uirtutis: non ad eius interitum. Indignũ etiã
diuinæ clementiæ uisum est: ut uir tam sanctus:
Rex tã iustus: tam pius: tã bene de omni religio
ne Christiana meritus: inhonesto mortis genere
interiret: & propterea eum ad magnas & præcla
ras res gerendas reseruans cœlesti ope ab impiis
manibus liberauit. Hæc igitur mihi mente agi-
tanti uisa est sane digna materia: in qua præcla-
ra quæq; ingenia desudarent. Itaq; ut ipse quoq;
quoad uires meæ ferrent: Regiæ gloriæ non de-
essem: sumpto calamo totam eam digessi: & per-
sonis uariis: quas induxi loquẽtes: distinxi: quo
res non solum lecta: sed etiam oculis: quorũ sen-
sus in nobis acerrimus est: spectata: plus haberet
& uoluptatis & gratiæ. Cumq; iam mihi: ut Na
sonis uerbis utar: siqs erat dicẽdi carminis usus
deficiat: sitq; minor factus inerte situ: fungarq;
hoc tempore: Horatiano more: uice cotis: acutũ
reddere quæ ferrum ualet: exors ipsa secãdi: ma-
teriã ipsam Marcellino nepoti & alumno meo:
qui Poesi mirifice delectatur: uersu describendã:
poeticisq; coloribus salua rerum dignitate ac ue
ritate pingendam exornandamq; tradidi. Quod
is plane assecutus uidet᷑. Nã ita res inter utrũq;
temperata est: ut cum ueritate ac religione ma-

ximopere cõsentiret:& a Poesi:cuius auctore La
ctantio:officiũ est: ut ea: quæ uere gesta sunt in
alias species obliquis figurationibus cum deco-
re aliquo conuersa traducat:non penitus abhor-
reret. Cum autem hic adessent Regii Oratores
Berardinus Caruaial Paceñ. & Iohannes Me-
dina Astoriceñ. Præsules: quorum uterq; cum
summa bonitate ac prudentia:singularẽ in om-
ni scientiarum genere doctrinam coniunxit:eo-
rum acerrimo iudicio opusculum ipsum iam ad
calcem perductum subiiciẽdum putaui: quibus
argumentum & carmen laudantibus: hortanti-
busq; ut pro honore & gloria inclyti Regis res
in lucem deduceretur:eam ut Comœdiæ seu tra
gœdiæ solent:iisdem suffragantibus agi recense
riq; curaui. potest enim hæc nostra: ut Amphi-
truonẽ suũ Plautus appellat: Tragicocomœdia
nuncupari:q; personarũ dignitas & Regiæ ma-
iestatis impia illa uiolatio ad Tragœdiã:iucun-
dus uero exitus rerum ad Comœdiam pertinere
uideantur. Tanto autem fauore & attentione ab
ipso Pont.Max.pluribusq; Cardinalibus ac præ
sulibus(ut inferiores taceam)spectata est: ut fa-
cile appareret: eos omnes uel sola fama uirtutũ
Fernandi Regis illectos omnia:quæ ad eius lau
dem dicerentur:aut fierẽt: studiose audire & cer

nere:atq; ut acerbo eius casu ingemuissent:ita sa
nitate reddita:plurima uoluptate lætitiaq; affi-
ci. Hoc igitur opusculum: quod:Fernandi Ser-
uati:titulo prænotaui:ut Regio nomine insigni
tum gratius in studiosorum manus deueniret:
cui potissimũ dicarem:nullus te Venerãde Pon
tifex magis idoneus occurrebat. Siquidem hæc
quæ ad laudem ueramq; gloriam istorum Chri-
stianissimorum Principum:quos tu summa fide
& obseruantia colis:spectant:& in quibus:is tibi
locus:qui & dignitatẽ : & qua apud illos uales:
gratiam decebat:assignatus est:iucundo nimirũ
animo lætoq; uultu excipies : & tua auctoritate:
qua polles plurimũ:facile ab inuidorum morsi-
bus tueri poteris. Quod ut facias Reueren. Pa-
ter te etiam atq; etiam rogo.

Marcellini Verardi Cæsenatis Fernandus Seruatus.

Ad Pont. Max. Prologus.

O pater: o pastor: mundi fidissime custos:
Qui portas summi reseras & claudis olympi:
Ne pigeat nobis aures præstare benignas:
Et placidos uultus: ut libera corda timore
Fernandi eximium nomen laudesq; loquantur.
Infera quem ferro dum turba necare pararet:
Seruauit superi clementia summa Tonantis.
Eius ut auspiciis: rerum te sceptra tenente:
Immensum Christi uolitent uexilla per orbem.

PLVTO AD FVRIAS.

O Spes tartareæ sedis regniq; ꝓfundi
Eumenides: quōdā (memini) mecū ipse
Et subitus tumidas cōcœpi sæpi⁹ iras / querebar
Concutiens caput horrendum: ꝙ sæpe uiderem
Nescio quos: nostris popularibus indere mentē:
Vt nos desererent: iactantes ditia & ampla
Dona piis tribui: sceleratis infera regna.
Sed tamen ista leui fuerant hortamina damno:
Vix quota pars præstare fidē nam uocibus hoꝝ
Nouerat: assuetis pergens confidere rebus.

At nunc res agitur maior:nam tota laborant
Regna:nisi audaces uestra succurritis arte.
Hesperiæ Rex ille potens(nam uera fatebor
Sit licet hostis atrox:nobisq; inimica retractet
Strenuus arma diu)properat confinia nostra
Imperio domitare suo:nostrosq; clientes
Insequitur ueteri denudans arua colono:
Non aliter q̃ si uictor foret iste secundus
Amphitryoniades : cui nunc Stheneleia proles
Imperet hæc duro monitu Iunonis iniquæ.
Quid memorem:quotiẽs nr̃a de gente triũphos
Rettulerit? quotiens spoliis remearit honustus
Innumera iuuenum comitatus utrinq; caterua?
Quis nescit: quotiens hostili sanguine campos
Sparserit? atq; amnes mutare coegerit undas:
Et se mirari solito non ire colore.
Nec contentus adhuc nuper Magmede repulso
Sede sua:ueteres proscindens undiq; leges:
Baudeliq; meo fœdissima sub iuga misso:
Granatam domuit : uictorq; intrauit in urbem
Improbus:& populum dictis parere coegit.
Optima nõne mihi dudum pars cesserat orbis?
Africa nonne mei fuerat latissima iuris?
Nõne Asiam nostris dederam parere ministris:
Europæq; bonam partem? lateq; uagabar:
Et totum nostro molibar subdere mundum

Seruitio:uestra confisus fraude dolisq;.
At nunc Fernando contraria signa ferente
(Pro dolor)Europa iandudum cessimus omni.
Nec dubiũ quin hic Nabatheũ subiuget orbẽ:
Eoasq; domos:proprio nisi forte labore
Nũc mihi fertis opem:qua uobis bella mouere:
Innumerasq; datur gentis ad prœlia ferre:
Et pacem turbare:grauisq; ciere tumultus.
Este precor memores o summa potentia Ditis
Pacificas quotiens urbes ad bella uocatis:
Concordesq; domos . quotiens discerpere mater
Lymphata per uos properat sua pignora mente.
Ergo agite o nigri spes & tutela Baratri:
Per stygias undas stagna intemerata rogamus:
Artibus innumeris fœcundum uertite pectus:
Nostraq;:quæ pereunt:defendite regna sorores.
Consilio parili uos hic decernite quæso
Qua Regis furor hic possit ratione teneri.
Sic nos securo repetemus pectore sedes
Tartareas:cæcasq; domos:noctẽq; profundam.

ALECTO.

Dux Herebi uenerande pater : cui turba silentũ
Tristis : & immensi famulantur regna Baratri:
Quanq̃ sollicita non uanos mente timores
Concipis:& merito tantum compescere Regem
Moliris nostro minitantem uincula regno:

At desiste tamen grauibus tua pectora curis
Sollicitare: metu tristi molimine nostro
Liber eris. Nihil est gemitu quod pectora lasses.
Concutiam diro fœcundam crimine mentem:
Qua ualeo mortale genus cōfundere & orbem.
Mutato faciam soli tibi seruiat ille
Consilio: soliq; manus tibi tradat & arma.
Ergo age securus per me ad tua tartara migra:
Teq; sinu caræ mœstum solare maritæ.

MEGERA.

O soror Alecto grauibus redimita colubris:
Reddere sollicitam mentem cui fata dederunt:
Et stimulis homines deflectere tramite recto:
Horrisona tu uoce quidem nūc multa Tyrāno
Tartareæ sedis promittis & impia facta.
Sed quæ certa tuæ tandem sententia menti
Sederit: expedias breuiter: paucisq; resolue.
Nam nos ambiguo sensu uarioq; tenemur:
Quo pacto liceat tantum subuertere Regem:
Qui stabili ratione pedes defixerit ambos.

ALECTO.

O sociæ num uos quid nā mea pectora possint:
Horrida quid ualeāt lambentes mēbra Cerastæ
Præterit? an nostrum penitus torpere putatis
Pectus? An oblitæ quot pestes: quotq; minaces
Mente geram furias? cur me nox atra sinistro

Fuderit in tenebras partu? rabiemq; cruentam
Ipse parens Herebus dederit: menteq; malignã?
Num totiens dabitur nostro subuertere gentis
Concordes fremitu insano? Regesq; superbos
Arte mea potero crudelia ad arma uocare:
Nec fas unius fuerit mihi uertere mentem?
Sed uos Germanæ mihi credite. Numina testor
Inferni patris: magni Phlegetontis & undas:
Iam faciã pateat quid nã mea pectora & hydræ:
Verbera quid ualeant: rabiesq; infusa per omne
Corpus: & undantes spumis furialibus iræ.
Huic ego confundam mentem caligine cæca:
Et uariis tentabo modis: animumq; labantem
Armata impellam dextra serpentibus atris.
Desistat subito faciam melioribus actis:
Deserat & superi sublimia signa Tonantis.
Hinc nostrũ cupiet præcedere feruidus agmen:
Viribus & nostris inuadere castra suorum.
Restituet nostro Plutoni quicquid ademit:
Christicolumq; omnis late populabitur agros
Instaurans ueteres leges monimenta uerendi
Magmedis: quæ nũc misere prostrata uidemus.
Deniq; quicqd habet numerosa potẽtia mundi:
Hoc duce (nec fallor) stygia ditione premetur.

MEGERA.

Non equidẽ inficior multũ Germana colubras

Poſſe tuas:ſcimuſq; etiam te crine uenena
Fundere concuſſo:ſcimus tibi pectora late
Innumeris perfuſa odiis:quibus undiq; ſæua
Bella mouere potes:ſubitoſq; ciere tumultus:
Per te Pirithous fugiſſet Theſea:per te
Dilectum fratrem uitaſſet Caſtora Pollux:
Et Piladem infidum quōdā uocitaſſet Oreſtes.
Deniq; ſola tenes ſcelerum tu quicqd ubiq; eſt.
Sed tamen heu fruſtra ſoror hæc molimina dira
Mente tibi concepta reor. Sunt irrita crede
Conſilia. O quotiens comitatu inſtructa pſano:
Multipliciq; dolo:circūq; nocentibus hydris
Hunc hoīem uolui peruertere ab ordine recto:
Nec ualui:quanq̄ multos ad talia facta
Impuleram prius arte mea:multoſq; coegi
In proprios ſæuire patres:uetuiq; parentes
Parcere pignoribus. Quotiēs mihi nata Parētis
Coniugium infandum petiit? quotienſq; furētis
Geſtare in ſuperos crudelia tela coegi?
Et tamen hūc precibus:blandaue libidine nūq̄:
Non precio:diriſq; minis:nulloq; periclo:
Non ſolitis ſtimulis:tacita non fraude mouere:
Non trepidante metu potui: non artibus ullis.
Sed ne te nimium longo ſermone moremur:
Crede mihi citius rapidiſſima flumina curſum
Siſtere cernemus:Solemq; micare tenebris:

Et Phœben splendere die non ordine recto:
Quam quis consilio ualeat uel fraude profana
Hūc hoīem a superis cōuertere ad impia facta.
Quare age Tisiphone si quid tibi mēte resedit:
Quo nobis firmare queas fluitantia corda:
Anguibus in tergum solito de more reiectis
Prome tuam rabidis tumefactam uocibus iram.

TISIPHONE.

Non ego tartareo credar concepta Baratro:
Ni scierint quodcunq; nefas cōmittere nostra
Pectora: ni scierit caput hoc cōfundere cœlum:
Si iubeāt dominus Phlegetōtis & infera turba.
Nūc opus aggredior maius q̄ uertere mentem:
Postq̄ nil fraudes prosunt: nil dira uenena:
Nil stimuli: tristesq; minæ: nil blanda uoluptas:
Nō opus ē uerbis uideo: sed sanguine & armis.
Me uocat iste labor. nihil est quod uerbera nr̄a
Non ualeant agitare: mihi est īmanius hydris
Ingenium: & rapidis fluuiorū incertius undis:
Acrius harpyis: multo uiolētius haustris.
Hoc onus ergo mihi: totamq; relinquite curam.
Iam scio quid furias deceat: quid pectora nr̄a.
Per me nunc Orbis gemitu reboabit & axis
Hesperius: per me Regalia tecta madebunt
Sanguine: nunc referā tanto de Rege triumphū
Vulnere inaudito capite & ceruice recisa.

ALECTO.

O soror: o nostri suprema potentia Regis
Funereas Germana manus nunc porrige nobis:
Oscula iunge precor. Picei per numina Ditis
Pallida iuramus: nihil est: quo regna tueri
Nostra queas melius. sic sic Rex iste proteruus:
Non alia ratione potest: aut arte domari.
Per te nunc (fateor) solam Germana repertũ est
Ars mea quod nunq̃ potuit: nec torua Megera.
Ergo uale: & solers iamdudum perfice cœptum.

TISIPHONE SOLA.

Concute Tisiphone fœcundum cõcute pectus:
Anguiferum commisce caput: reminiscere q̃tum
Sæua pares facinus tendens in Fata Deosq;
Spicula: conuoluens furiali cuncta paratu.
Non opus ignauo nunc est: nec inerte ministro:
Sed quo non usquã fuerit crudelior alter:
Qui sit & humano consuetus sanguine fœdas
Semper habere manus: qui gestet pectora plena
Criminibus diris: qui blando fallere risu
Norit: & illecebris occultam intexere fraudem.
Obuius ergo mihi: dum sic furibunda pererro:
Quis dabitur? quis nã? cui nũc serpẽtibus atris
Pectora cõfundam: stimulemq; furore profano:
Et quem Regalem deducã ad Principis Aulã:
Sanguinis ut cupidus flagrãsq; cupidine regni

Regem obtruncatum solio deturbet ab alto.

EADEM RVFFVM CONSPICATA.

Sed quem tam dirum uideo liuentibus ire
Huc oculis: uariisq; genis: & sponte furentem:
Sanguineaq; acie pperantē? an Ruffus iniquæ
Progenies uesana stygos? Iam uerba tenebo:
Vt bene percipiam quo mentem dirigat omnē.

RVFFVS SECVM.

Siccine tranquillam mentem: uitamq; quietam
Esse mihi patiar? Cur dudum a sanguine fuso
Cessauere manus? non hæc clementia nobis
Conuenit: ha nimium marcescūt membra qete.
Ocia nunc abeant. Agito crudelia mente:
Veh quibus occurram. satiabo sanguine ferrū:
Mortibus innumeris ditabo Tartara nigra.
Si scelus hic deerit: tentabo sidera cœli:
Aut uiolabo diem: superis uel bella mouebo
Impiger: & ditis furibundus iura tuebor.
Hæc me facta decent: non uitam ducere inertē.
Nam mihi cur rabiem dederit uiolēta Megera?
Cur me Tisiphone nutriuerit ubere diro?
Tertia monstrarit cognatum haurire cruorem?
Cur proprios letho manus hæc robusta parētes:
Cur natos dederit? cur fratres? cur ue sorores:
Si pia facta iuuant recto deducta tenore?
Cur tamen heu nobis cur non se tanta facultas

c 12

Obiicit? ut ualeam mores ostendere nostros.
Dispereo misere: solitum nisi dextra cruorem
Hauriat: & uirus conceptum pectore fundam.

TISIPHONE SECVM.

Aptior haud nobis poterat se offerre minister.
Hic (fateor) longe superat me nempe magistrã:
Possidet hic quicquid scelerum possedimus oẽs:
Ibo igitur propius: cœptumq; augebo furorem.

EADEM AD RVFFVM.

O decus armipotens: o spes: o dulcis alumne
Dic mihi dic agedum: quid te turpissima dudũ
Ocia Ruffe tenent? cur sic inglorius annos
Exigis? & florem uitæ consumis inertem?
Heu tandem cognosce precor: quid teq; tuamq;
Nũc deceat rabiem. ne spernas uerba rogamus:
Si te prima meo tenerum de matre cadentem
Sedula suscepi gremio: si membra refoui
Sæpe sinu rigido: quem fletibus ora rigares:
Si tibi materna porreximus ubera uoce:
Per me si ferrum nosti satiare cruore
Vndanti: & populis crudele intendere lethum.
Heu nescis nescis: quid nam tua Fata pararint:
Quid fortuna tibi: quid sidera: quidq; Deorum
Numina: si in melius rabidã conuertere mentẽ:
Nec tibi segnitie libeat corrumpere uitam.
Hesperiæ (mihi crede) plagæ dominabere toti:

Si parere uelis:solitasq; resumere uires.

RVFFVS.

O quæ ceruleos gestas pro crinibus angues:
Per te:perq; tuum caput inuiolabile:nunq̃
Desistam genetrix longe ueneranda rogare:
Vt mihi nunc monstrare uelis:qd fata pararint:
Quid fortuna mihi. Doceas ubi præmia tanta:
Fare age cara parẽs.Monstra dũ pectora feruẽt:
Dũ manus in ꝓmptu: dũq; ĩpius ardor ĩhæret.
Eia age iam precibus cari flectaris alumni:
Sic tibi perpetuo liceat per regna silentum
Tartaream in turbam rigido sæuire flagello.

TISIPHONE.

Postq̃ magnanimum pectus tibi Ruffe paratũ:
Effrenesq; animos tantis assurgere prompte
Conspicio rebus:dabitur mihi crede minister
Optime:quod summis precibus cõtẽdis habere.
Nunc monstrabo uiam :qua teq; tuumq; furorẽ
Augusto liceat iamiam satiare cruore.
Quod decus inde feres?q̃tamq; merebere laudẽ?
Quippe mihi uideor clarum Diadema uidere
Temporibus radiare tuis.sed uiribus uti
Nunc opus:& ualidæ nequaq̃ parcere dextræ.

RVFFVS.

Iam me iam nimium longo sermone moraris:
Expedias tandem:quæ sit quæ tanta facultas:

Quo pacto ualeam facinus cõmittere tantum.
Crede mihi genetrix: nihil est tã turpe: qđ ardẽs
Dextra reformidet cultro munita furenti:
Dum modo me possim solio trabeaq; superbum
Reddere: & augusta caput hoc ornare corona.

TISIPHONE.

Aduertas igitur. paucis te Ruffe docebo.
Iam scio nouisti Fernandum Martis alumnum:
Qui cõmunis amor lati nunc dicitur orbis
(Pro dolor) & nostras totiens qui fundere gẽtis
Approperans: semper remeat uictricibus armis
Clara triumphali redimitus tempora lauro:
Quem supplex oriens audito nomine tantum:
Occiduusq; dies posita feritate ueretur:
Hic est: qui regnum certa tibi sorte dicatum
Possidet: & magna munitus utrinq; caterua
Præradiat solio: fruiturq; quod ipsa pararant
Prouida fata tibi. sed te quid Ruffe quid ultra
Detinet imbellem? cur non in Regia tecta
Sponte furis? cur nõ recipis uiolenter adempta?
Si uir es en tempus nunc est: quo uota sequaris
Expectata diu. Trepidis nunc iura superbus
Dat populis: tantæ securus fraudis & astus.
Ipse per insidias tacita sub ueste latentem
Illuc fer gladium: quem tergo Regis adhæsus
Exere: & audaci iandudum perfice dextra

Horrida terrifico maculentur roſtra cruore·
Ipſa frequens adero·nunq̄ te Ruffe relinquam:
Hæc erit illa manus : quæ certū dirigat ictum·
Nunc curare tuum eſt:tanto ne dextera cœpto:
Neue animus titubet·fac altum uulnus ad oſſa:
Si qua potes:penetret· ſtudiis popularibus ipſa
Sis gratus faciam:magnumq; ſequare fauorem·
Omnibus immittam uiridi ſerpente furorem:
Peruertamq; hominum mentis caligineq; cæca:
Tota ſalutabit ſubitum te Hiſpania Regem·
Ergo age tolle moras·dū ſe tibi cōmoda præbēt
Tempora:dum faciles uenti: tu carbaſa pande·

RVFFVS·

Non opus eſt uerbis:nec tanto diua rogatu:
Nanq; ego ni longe ſuperē documenta Magræ:
Ni capiti imponam madidum diadema cruore:
Siſyphium facito ſubeat mea uita laborem·

TISIPHONE SOLA·

Quas mihi debebunt laudes: qualeſq; triūphos
Tartara? ſi tantum Regem proſtrarit alumnus
Noſter:& intrepidus hoſtilia colla ſecarit
Heſperio ſellam denudans Rege Curulem:
Qui ſolus noſtros popularis impete magno
Perdere tentabat:totūmq; fugare per orbem:
Nec ſuperum fulcire fidem:propriumq; cruorē
Fundere ceſſabat:ſemperq; reſurgere maior

Squallida consuerat longi post uulnera belli.
At nunc quis tantos Proceres: tantasq; Phalãges
Pro superis ductare uolet per aperta pericla?
Haud ducibus cunctis sedet hæc sentẽtia cordi:
Bella sibi nunc quisq; gerit: solumq; laborat
Imperium proferre suum: cessatq; tueri
Quod cõmune uidet. Marcescunt pectora turpi
Segnitie potius q̃ quis succurrat amicis.
Nunc sola ambitio regnat: calcatur honestum
Sub pedibus: cumulant opes discrimine nullo.
Nusq̃ Fabritius: nusq̃ mens sancta Camilli.
Hic solus (fateor) communia bella gerebat
Non sibi sed fidei: clypeo munitus & hasta
Semper: & assuetis nunq̃ defessus in armis.
Quare hic si nostri percussus uulnere Ruffi
Sanguineã pulsabit humũ: quis deinde uetabit
Auspice me totum Plutoni tradier orbem?
Maginedisq; mei late monimenta uagari?
Quis digna me laude feret? quæ sola sororum
Nunc fuerim cõmenta uiam: qua nostra iuuent
Imperia: heu tantam iandudum passa procellã.
¶ Vlterius sed certa uetant me Fata morari
Iam uideo: prohibentq; frui Regione serena.
Hinc Acherontæas descẽdere cogor ad umbras:
Tartareiq; Iouis tenebrosa reuisere Regna.

REGINA AVDITO REGIS VVLNERE EXANIMATA EGREDITVR CVM NVTRICE.

ME miserã pauidas q̃ tristis pculit aures
Nũtius. heu peo quotiés audita recor/
Pro supi subito potius mihi terra dehiscat: dor
Vel me perpetuas demittat fulmen ad umbras:
Quam quisq̃ nostri uiolarit corpora Regis.

NVTRIX.

Parce precor lachrimis: & fletibus ora rigare.
Qui scis an uerus fuerit de uulnere Regis
Nuntius? an potius mendaci uenerit ore?
Vix equidem credo quenq̃ Regina fuisse
Tam dirum: & tota penitus ratione carentem:
Vt uiolare tuum tentauerit ense maritum.
Qui placidus semper tractabat cuncta benigno
Imperio: qui tantus erat moderator honesti
Iustitiæq; simul: per quem iam sæcla redibant
Aurea: qui tanta populos in pace regebat.
Præmia digna bonis qui solus reddere norat:
Et fræno cohibere malos: quo Principe tandem
Tuta uidebatur nimium sibi machina mundi.

REGINA.

Heu mirũ hoc minime Nutrix mihi cara uidet:
Tempore præcipue nostro: quo regnat erynnis

Infera: quo nusq̄ Maiestas Regia tuta est.
Hæc animū tamen afflictæ spes unica reddit:
Quod perhibent uulnus diuina sorte retentum:
Ne penitus cari resecaret colla mariti.

EIVSDEM ORATIO PRO SALVTE REGIS.

O pater omnipotens: o summi rector Olympi.
Cuius opus mortale genus: cœlumq; profundū:
Planitiesq; immensa maris: spatiosaq; tellus:
Hoc caput o libeat mundo seruare cadenti:
Quod fuerat totiens alienæ causa salutis.
Profuerit proprii capitis tot aperta pericla:
Tot sumptus: diuine Pater: uariosq; labores
Pro sancta subiisse fide: tot milia uinclis
Exoluisse hominum diro famulantia Regi.
Impia profuerit Maurorum castra fugasse:
Insignesq; sacris templis posuisse triumphos
Et Magmedæas totiens fudisse cohortes.
Tu quoq;: quo fœlix patrono Hispania fertur:
Huc ades: & meritum Regem diuine Iacobe
Aethereo cōmitte patri: releuetur acerbum
Vulnus: & ignauo reddatur pœna nocenti.
Nec liceat regnare malis uirtute iacente
Sub pedibus diris. Quis enim fas esse putarit
Vexariq; pios: contraq; uigere nocentis?

EADEM VISO DIVO IACOBO.

Sed quis tam subitus percussit lumina fulgor:

Humanam superans aciem: sint omnia fausta:
Sit fœlix quodcunq; paras Pater optime diuũ.

DIVI IACOBI AD REGINAM CONSOLATIO.

Desine iam lachrimis castissima femina: tristes
Cõmaculare oculos. Cessent iam uota precesq;
Sollicitare deum. deponas corde timorem.
Vox tua iandudum placidas peruenit ad aures:
Aetherei patris. Qui cum spectaret ab alto
Horrendũ facinus: qđ barbara dextra parabat:
Huc me festinum supero demisit Olympo:
Qui cæleste manu lænirem uulnera Regis:
Immeritaq; uirum prohiberem morte perire.
Duxerat indignum cœli pater ille supernus:
Si Regem: tanto superum qui flagrat amore:
Cui fidei cõmissus apex: qui regna Tonantis
Assidue proferre studet per mille pericla:
Proditor unus iners ignaua morte necaret.
Non tamen hæc Regẽ credas mala talia passum
Criminis ob pœnas: aut læsi Numinis iram.
Sed pater omnipotẽs uoluit sic Principis huius
Explorare animũ. Nam uirtus inclyta sese
Rebus in aduersis melius probat: inq; periclis.
Corrumpũt mẽtem sapientum: animosq; fatigãt
Prospera: nutritur generoso uita labore.
Pace diuturna marcescunt fortia corda:

Sordescuntq; situ: nisi portas cuspide pulset
Miles: & hostili minitetur uulnera ferro.
Gaude igitur matrona dei dignissima donis:
Vir tuus euasit seruatus grandibus actis:
Imperioq; Asiae. Veniet iam sub iuga supplex
Africa. & immensus diuinis legibus orbis
Sub uestro imperio discet parere subactus.

REGINA SOLA.

Quas tibi nūc grates referā: quae munera tandē:
Coniuge pro incolumi: pro toto deniq; regno
Maiestas ueneranda dei? Quae lumine recto
Cuncta uidens subiecta polo mortalia facta
Praemia digna bonis: poenāq; nocentibus addis.
Sed quid lenta moror? cur non adolētur odores
Ignibus accensis: cur non in templa facesso
Tot rea uotorum? saluo quae multa marito
Debemus. sed quid crepuerunt ostia Regis?

EADEM CONSPECTO REGE.

O decus: o carae spes & generosa uoluptas
Coniugis: o uitae requies: o dulce leuamen:
Pectore quis rabido coniunx: quis mēte ꝓfana:
Quis penitus ratione carens: tibi fata pararat
Impia? Num Scyron fuit hic: nū Sparthacus a-
trox?

REX.

Dic rogo dic coniunx nunquid de uulnere nr̄o
Auribus hausisti? Scin quantum colla periclum

Vitarint nuper superum seruata fauore?
Scin quanto clypeo pro me diuina Iacobi
Numina nūc steterint? scin uulnera sana repēte
Ipsius auxilio minimum mouisse dolorem?

REGINA.

Ordine nunc recto mihi cuncta relata fuerunt.
Verꝫ age dic Coniunx nū debita quæso nocentē
Pœna manet? patit̃ qꝫ ferox adamantina uincla?
An sibi consuluit pedibusqꝫ fugaqꝫ rapaci?

REX.

Seruatur uinctus tenebroso carcere & atro:
Impia iam grauibus premitur religata catenis
Dextera: Iamqꝫ pedes plectūtur compede grādi.

REGINA.

Iure qdē. At quo nā monitu: qua mēte: nefandū
Crimen id insano concepit pectore? scistin?

REX.

Nescio. Nam uulnus lecto me affixerat altum.
Sed Mendoza: mei requies non parua doloris:
Quem nō ista latent: poterit tibi cuncta referre.

PETRVS MENDOZA CAR-
DINALIS.

Quid nisi mira nimis referā: credendaqꝫ tarde?
Nam quotiens Proceres uestri scitantur ab illo:
Quæ nam causa foret sceleris: tantiqꝫ paratus:
Respondet tanq̄ penitus ratione careret.

Nec dubiū:ratione caret:prenditq; catenas
Mordicus:& populo ſpectanti triſte minatur.
Res monſtroſa quidē.Capiti ſtāt lumina tetra.
Terribilis facies premitur pallore neſando:
Intuiturq; ſolum ſemper non lumine recto.
Lingua uenena gerit.liuent rubigine dentes.
Deformis macies apparet corpore toto.
Nuſq̄ riſus adeſt.ſuſpiria ſemper abundant.
Horrendumq; caput redimitur crinibus atris.
Inficit aſpectu quicquid conſpexit acerbo.

REX.

Quid niſi ſuppetias nobis diuina tuliſſent
Numina:q̄ facile cecidiſſent colla reciſa
Vulnere terribili? quanta eſt(en cerne)cicatrix.
Nunc igitur uere patuit q̄ mutua cura
Sit noſtri ſuperis.Nūc ſunt nūc magna gerēda:
Ne tanti immemores meriti doniq; uocemur.
Iam ducibus nobis totum uenerāda per orbem
Aetherei patris uolitabunt ſigna per Afros:
Perq; Aſiæ campos.imponam gentibus illis
Diuinas leges.ibis Regina per urbes
Innumeras:gentiſq; truces documenta docebis
Mitia.Magnanimos quotiens mirabere Reges
Imperio parere tuo feritate ſubacta?
Hæc ſunt quæ dudum flagrāti mente reuoluo:
Nunc peragenda magis.dū nō præſentia deſint

Numina: constitui nullos uitare labores.
Tu uero interea dum nos pia tela paramus:
Magnaniasq; acies: animosaq; classica Martis:
In tua tecta redi: conceptaq; soluere uota
Cura sit: atq; aris meritos imponere honores.
Mente dein grata Pario de marmore surgant
Fac seruatori sublimia templa Iacobo:
Qui me teq; simul seruauit corpore in uno:

CHORVS.

Exuperat solidum uirtus interrita ferrum:
Nō timet insanos hominum bene tuta furores.
Non Siculos ignes. rapidi non fulminis iram.
Et uiget in duris: gaudetq; per aspera ferri.
Pectore magnanimo contemnit inertia facta.
Sæpe quidem aduersis agitatur casibus: atq;
Fluctuat: at nunq̄ didicit succumbere uicta.
Nil fraudes: nil uincla nocent: nil dira uenena:
Nil Pelag⁹: nil scylla rapax: nil sæua charybdis.
Nullus in hanc (moneo) crudelia tela mouere
Audeat: amittet uires & robora dextræ.
Huic omnis debetur honos: hæc deniq; sola
Immortale decus meruit: nomenq; perēne.
Hæc nos conciliat superis: hæc scandere cœlum
Aethereasq; docet sedes. super astra uolare
Nos facit: & nunq̄ sentit communia fata.
Discite nunc igitur Reges æterna mereri

Nomina : & excelſo contingere uertice cœlum:
Fernando monſtrante uiam cum coniuge clara:
Perq; omnis reſonet fœlix Hiſpania terras.

Fernandi Seruati finis.

Eiuſdem in Ruffum Regiæ Maieſtatis uiola-
torem Inuectiua.

(rorem?
Quis tantũ ĩfœlix dederat tibi Ruffe fu
Armaratq; truces enſe furente manus?
Quis cæcã indiderat mentem? qs talia monſtra
Suaſerat? O ſtygii dira propago lacus.
Quod tibi conferri poſſit facinuſq; ſceluſq;?
Quod maius monſtrũ Phœbus in orbe notet?
Tu Schyrona grauem ſuperas : & Bebryca dig;
Buſiris minor eſt impietate tua.
Huic ſceleri cedunt uiolenti facta Procuſtis:
Et Schinis Iſtmiacis pœna timenda uiris.
Biſtonii ingenium ſuperaſti ĩmane Tyranni:
Carnibus humanis qui ſatiabat equos.
Iam tibi Tandalidæ uincuntur perfide fratres:
Turbarunt nitidos qui dape Solis equos:
Spartacus & Chriſus ſeruilia ſigna ferentes:
Dicent' mites Enomauſq; ſimul.

Non Marius: nõ Sulla ferox: nec Cinna cruẽtus
Conferri poterunt impie Ruffe tibi.
O scelus indignum: quod nulla piacula soluãt:
Quodq; patet supero displicuisse Patri:
Oblitus recti: commiscens sacra profanis:
Oblitus quidnam fasq; piumq; petant:
Tu ne caput sacrum gladio resecare parabas?
Quod uitam innumeris præbuit ante uiris.
Tu ne ducem tantum uiolare insane putaras?
Qui gerit assidue Martia bella Deo.
Qui ueneranda ferens uictricia signa Tonantis
Impia Barbarici contudit arma ducis.
Qui Mauro Hesperia fœlici Marte fugato:
Inde domum uictor clara trophœa tulit.
Quiq; suos cupiens purgatos reddere fines
Iudaicum Hispano reppulit axe genus.
O caput insanum quod nulla cucurbita purget:
O cui uipereo pectora felle uirent:
Soluere tun demẽs Adamãtina uincla furebas?
Queis superi Hispanos implicuere Duces.
Quos stabili iunxit diuina potentia Cesto:
Haud furor hos hominis dissociare potest.
Ergo in Fernandum non hæc: sed in ætheris alti
Numina: direxti tela nefanda miser.
Hæc genus humanum crudelis dextra petebat:
Orbis in hoc quoniam statq; caditq; salus.

Sed ſuperi qui cuncta uident mortalia iuſto
Lumine: Quiqꝫ regunt ordine quæqꝫ ſuo:
Vocibus Heliſabes flexi precibuſqꝫ pudicis
E manibus diris eripuere Ducem:
Diuinumqꝫ caput ſeruant ingentibus actis:
Teqꝫ graui dedunt uipera ſæua cruci.
Si ſapis ergo tuo gratare Hiſpania Regi:
Turicremos ſpargens flore & odore focos.
Sancta ſacerdotes exornent templa Corollis:
Maxima ſanguineam uictima plãgat humũ.
Omnibus & ſuperis concordi uoce rogatis:
Sit tibi Rex tantus læta precare diu.
Sed tamen heu facias: ut perfidus ille furenſqꝫ
Det pœnam: qualem commeruiſſe uides.
Crede mihi nulla eſt nulla inclementia. Fas ſit
Innocuo Regi non timuiſſe malos.

Finis.